

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnalle

U 9/2020 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan investointipankin tekemästä ehdotuksesta EU Covid-19 -takuurahaston perustamisesta (EU Covid-19 -takuurahasto)

Huolella suunniteltu takuurahasto täydentäisi ja tehostaisi EU:n kriisitoimia

- Finanssiala ry (FA) tukee lähtökohtaisesti takuurahaston perustamista
- Rahaston tuotevalikoiman käytössä on vältettävä päällekkäisyyttä olemassa olevien kansallisten toimien kanssa
- Takausten ja muiden rahoitustuotteiden käytön on oltava yksinkertaista, tasapuolista ja joustavaa sekä nojattava mahdollisimman paljon jo olemassa oleviin prosesseihin.

1 EU Covid19 -takuurahasto tukisi yritysten rahoituksensaantia

Euroopan investointipankki (EIP) on esittänyt uuden väliaikaisen EU Covid19 -takuurahaston perustamista jäsenmaiden myöntämien vastatakausten avulla. Se voisi myöntää takauksia pankeille ja kansallisille erityisrahoituslaitoksille. Tällä tavoin ne voisivat lisätä luotonantoaan yrityksille, jotka ovat joutuneet talousvaikeuksiin koronapandemian vuoksi.

Rahasto voisi myös antaa vastatakauksia jo myönnettyjen kansallisten takausohjelmien tueksi. Lisäksi se voisi tukea pk- ja midcap-yritysten maksuvalmiutta riskirahastojen kautta, ostaa katettuja joukkovelkakirjalainoja (covered bond) pankeilta sekä antaa riskirahoitusta erityisesti lääkealan kasvuyrityksille.

2 Finanssiala suhtautuu takuurahaston perustamiseen lähtökohtaisesti positiivisesti

Käytettävissä olevat tiedot takuurahastosta, sen toimintaperiaatteista ja tuotteista ovat hyvin niukkoja. Tämä vaikeuttaa rahaston tarpeellisuuden ja vaikuttavuuden arviointia.

U-kirjelmän sisällön nojalla FA suhtautuu kuitenkin lähtökohtaisesti positiivisesti takuurahaston perustamiseen. Rahaston instrumenttivalikoima vaikuttaa perustellulta. Koronapandemia on iskenyt EU:n talouteen poikkeuksellisen voimakkaasti, ja sen vaikutusten lievittäminen edellyttää laajaa joukkoa erilaisia toimenpiteitä. Jotta rahastosta saatava hyöty jakaantuisi koko unionin alueelle, voitaisiin rahastolta edellyttää, että esimerkiksi vähintään 50 % kunkin jäsenmaan vastatakausosuudesta kohdistettaisiin ko. maan yritysten tukemiseen.

Suhteessa rahastolle esitettyihin käyttötarkoituksiin sen koko ei tunnu kovin suurelta. Tämän vuoksi on tärkeää, että rahaston käyttö mietitään huolella ja toiminta järjestetään tehokkaasti. Takauksien ja muiden rahoitustuotteiden käytön ja niiden ehtojen tulisi olla mahdollisimman yksinkertaisia ja tukitoimien kestoltaan riittävän pitkiä. Niiden tulisi lisäksi olla tasapuolisesti erikokoisten pankkien käytettävissä.

Takuurahaston kenties tärkein käyttökohde olisi pankeille ja kansallisille erityisrahoituslaitoksille myönnettävät takaukset. Kun rahastoa käytetään takaamaan pankkien myöntämiä yrityslainoja, se paitsi pienentää pankeille tulevaa luottoriskiä ja siten edesauttaa luotonannon jatkumista, myös lisää pankkien mahdollisuuksia hankkia itselleen rahoitusta käyttämällä näitä lainoja keskuspankkirahoituksen vakuutena. Edellytyksenä on, että takaus täyttää ominaisuuksiltaan keskuspankin asettamat ehdot.

Suomessa ovat jo käytössä Finnveran myöntämät takaukset pankkien yritysluotonannolle. Niiden painopiste on pk-yrityksille myönnettyissä enintään miljoonan euron suuruisissa luotoissa. Finnvera on itse asettanut yritysکوhtaisille vastuilleen 30 miljoonan euron katon. Sen yli on mahdollista mennä vain tapauskohtaisen harkinnan perusteella.

Toistaiseksi ei ole selvää, miten EIP:n takuurahaston takaukset eroaisivat Finnveran antamista takauksista. FA katsoo, että olisi tärkeää välttää päällekkäisiä toimia ja kohdistaa rahaston takaukset kohteisiin, joita Finnveran takaukset eivät kata. Finnveran nykyiset takaustuotteet kattavat hyvin mikro- ja pk-yritysten tarpeet yhteen miljoonaan euroon saakka, joten EIP:n takauksille voisi olla käyttöä tätä suuremmissa luotoissa. Vaihtoehtoisesti takauksia voitaisiin käyttää nostamaan takausprosenttia yli sen, mitä Finnvera nyt takaa (pääsääntöisesti enintään 80 %). Etukäteen olisi selvennettävä valtioneuvoston sääntelyn mahdolliset kytkennät asiaan ja tehtävä tarvittaessa lievennyksiä sääntelyn soveltamiseen.

Pankeilla on Finnveran kanssa jo toimivat käytännöt sen takaustuotteiden käytöstä. Sen sijaan vain osa suomalaispankeista on aiemmin käyttänyt EIP-ryhmän tuotteita (kuten ESIR-rahoitusta). Jotta takuurahaston tuotteiden käyttöönotto olisi mahdollisimman sujuvaa ja käyttö tasapuolista, pankeille pitäisi luoda joustava ja nopea menettely liittyä mukaan. Takausten tulisi nojata mahdollisimman pitkälti jo olemassa oleviin prosesseihin (esim. EIF-takaukset). Lisäksi takauksen käytön tulisi olla mahdollisimman helppoa myös luottoa hakevien yritysten näkökulmasta, jotta takuurahaston hyödyntäminen houkuttelisi niitä. Myös takausten hinnoittelu on tarpeen miettiä huolella. Finnveran takauksista saadut kokemukset osoittavat, että yritysten halukkuus turvautua lainamuotoiseen rahoitukseen voi olla rajoitettua, koska näkyvyys kriisin jälkeiseen aikaan on heikko ja epävarmuus toiminnan jatkumisesta suuri. Halukkuus vähenee edelleen, jos takaus on hinnoiteltu kalliiksi.

Yhtenä takuurahaston rahoitustuotteena mainitaan katettujen joukkovelkakirjalainojen osto pankeilta. On huomattava, että Euroopan keskuspankki (EKP) toimii jo tällä markkinalla. Rahaston koko vaikuttaa pieneltä verrattuna EKP:n osto-ohjelmiin. Tämän vuoksi rahaston suorittamat ostot tulisi kohdentaa tarkoin markkinoiden pullonkauloihin. Kriisin aikana suurten pankkien varainhankinta on toiminut olosuhteisiin nähden hyvin, vaikkakin sen hintataso on noussut. Sen sijaan erällä pienemmillä pankeilla on ollut jonkinasteisia haasteita varainhankintansa ylläpitämisessä kohtuuehdoin. EIP:n olisi hyvä nopeasti täsmentää, minkälainen saatavakanta voi olla ostettavan joukkovelkakirjalainan vakuutena, jotta pankit voivat valmistautua ostojen alkamiseen.

U-kirjelmän mukaan takuurahasto voisi myös tukea pk- ja midcap-yritysten maksuvalmiutta riskirahastojen kautta. Tämän rahoitustuotteen sisältö ja käytännön toteutustapa jää epäselväksi. Onko tarkoitus taata pankkien myöntämiä

4.5.2020

Mattila Veli-Matti

maksuvalmiuslainoja, ostaa yritystodistuksia tai tehdä oman pääoman ehtoisia sijoituksia? Takausten ohella myös oman pääoman ehtoisia instrumentteja tulisi harkita, sillä ne mahdollistaisivat pankkien luotonannon jatkamisen tilanteissa, joissa yritysten luottokelpoisuus alkaa heikentyä kriisin pitkittyessä.

FINANSSIALA RY

Veli-Matti Mattila
johtaja, pääekonomisti